

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Metropolis Salisbvirgensis

Continens Primordia Christianæ Religionis Per Boiariam Et Loca quædam vicina; Catalogum videlicet & ordinariam successionem Archiepiscoporum Salisburgensium, & Coëpiscoporum, Frisingensium, Ratisponensium, Patauiensium, ac Brixinensium

Hund, Wiguleus

Monachii, 1620

Sequitur passio S. Thyemonis Iuuauensis Archiepiscopi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13553

borantes sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Ego Albero Cancellarius, vice Sigefridi Archicancellarij recognoui. Data II. Nonas Februarij, Anno Dominicæ incarnationis M. LXXII. Anno ordinationis Domini Heinrici Regis XVIII. regniverò XVI. iudictione X. Actum est Ratisponæ, in DEI nomine, AMEN.

aa. *Sequitur passio S. Thyemonis Iuuauensis Archiepiscopi.*

GLoriosam Martyris DEI Tyemonis seu Theodamari passionem venerabiliter Ecclesia suscipiat, amplectatur, & celebret, quam nos vltimi seruatorum eius ardentè colentes, equidem meritò, vtpote signis in morte, & post mortem illustratam, nostro etiam scripto, posteros eam ex parte agnoscere laborauimus, ne tantum fidus, ignorantia obnubilante, minus in terris, quam sursum coruscaret in cœlis.

Magnitudine, diurnitate, passio huius B. Martyris inter agones Martyrum adeò mira, adeò eximia, vt nihil supra. Periculis ex genere, periculis in falsis fratribus, periculis ex gentibus, cum Paulo Apostolo omne quod profuit, tempus exegit.

Imitabile hinc miseris mortalibus in se procurauit exemplum, hoc præsertim tempore, quando homines sunt seipso amantes, temporis lucri sectatores, quando in foribus Regum corruit iudicium, & iustitia ingredi nequit, cum ipsi Domini Pontifices alius per ambitionis, alius per inuasionis assaultus, alius per cõspirationis & factionis cuniculos dignitatem arripiunt, trahunt, dilacerant, sedem ambiunt, ante cuius onus succumbere, ad cuius rationem contremere, & subitus fugere indementes magis debuerant. Sed profecto, vt ait quidam, imbecillum est genus humanum ad contemnendam potentiam. Verum etiam vā illis, per quos scandalum venit, & contagium quasi pestilentia ab alio in alium per vniuersum mundum vadens grassatur.

Sed jam beatissima passio Martyris, & vitæ eius sub oculis pingatur religio. Hic ergò ingenuis * parentibus Baioariorū genere oriundus, in primæua ætate * ALTENSI monasterio tam regularibus, quam scholaribus disciplinis traditus est imbuendus. Huic ab adolescentia sanctitas, innocentia, humilitas, prudentia, omnisque scientiæ genus oblectationi fuit, ibique iuuentutem suam exercuit. Quapropter & bonæ indolis viro diuina vnctione indultum est, vt non modò eas artes, quas liberales appellant, sed & mechanicas vniuersas simul, pictoriam, fuloriam, sculptoriam, carpentariam, omniaque huiuscemodi genera & species, in modis & in formis, instar mollis ceræ, quantum ducere artifex manus, & fingere multiformiter queat, docili ingenio assequeretur & facilius.

Inter hæc cum strenuis virtute, cum modestis pudore, cum innocentibus abstinentia certabat, & esse bonus, quam videri malebat.

Quantæ autem districtiōnis zelo vitia sua reprimens & triumphans, ea in femetipsis diuinis perinde obrutibus, & tum priuatus, & primo in pontificij culmine, ac deinceps in sanguinis effusione placuit, superna reuelatio & ipsi, & nobis, quousque hodie & reliquum legimus, vel lecturi sumus, indicio infra scripto innotescere voluit. Cum adhuc in ALTENSI monasterio regulariter demoraretur, res incidit quodam tempore, & humanum passus est, vt iracundia fortè commotus, & oneri imparem interim animum gerens, statim de claustro impetuose recederet. Iamque iuxta siluam contiguam eulpatum iter tenebat, cum illicò DEI miseratione stimulus Angeli Sathanæ ab eo recedens, saluum virum reliquit. Tum ad seipsum rediens, mirari factum, & displicere sibi ipse

* Imò nobilissimis, nam Conradus Comes Medlingensis cognatus erat.
* in inferiori Al-tach.

ipse cœpit, erigensque se contra se benè indignando toruos oculos super vias suas posuit, & melius iter versus, quàm venerat ocius relegere cœpit. Et post pullum sacerdotem obuiam habuit, equo sedentem, à quo sine mora, quod obscura persona non fuit, agnitus & salutatus est. Moveri autem is apud se cœpit, equidem haud indignè, in his eum adorsus est verbis: Vnde versum aut quorsum Dominus meus, tam insolitè, tam præceps rapitur? quid rerum est? Tunc humiliter velut vitæ languidus, & rancido vultu infelicitatis suæ historiam rexit, & tamen afflicto spirat reuerentia vultu. Qua motus etiam sacerdos equo proprio desilire, & ad cellam vsque commodare velle cœpit, talibus verbis insistens: Noli domine mi, hanc iniuriam tibi facere, non eas, quia temetipsum degeneras, persona tua vilescit. Indulge honori ante homines propter homines, in iumento meo redire consenti, & ero comes itineris tui. Non frangitur, non mulcetur blandientibus verbis beati viri constantia, & immoto pectore virtus dura respondet: sine me. Non æquitas solatium patitur, contra ius bonumq; suggeritur, melius mentem subijt consilium. Reducat pedibus submissa humilitas, vnde superbia furiosa exploferat. Dixit hæc, & ad Monasterium suum tam pernici gressu quodam, prono affectu se rapuit. Lætissimis animis excipitur, salutatur, palpantium studijs etiam intuitè grauatur. Impunitate oblata intrare simpliciter & inferi inter ipsos oratur. Abnuuit vir spiritu DEI tactus monitaneum hoc, & præter inane nomen veterum inutile, honoris specimen elegit, quod in æternum conduceret, quod Angelis in cœlo gaudium faceret, & vt par erat, iuxta rigorem non monachicæ tantum, verum etiam canonicæ, imò Ecclesiasticæ generalitèr disciplinæ, ad satisfactionem nudus processit, æmulans factis auctoritatem Christi dicentis: *Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non introibitis in regnum cœlorum.* Proxima hinc nocte, cum more suo semper consueto, hora matutina omnes præueniret, adiens capitolium, quendam ignotum, venerabili omnimodis forma & habitu contra se assistentem, corporeis oculis vidit, qui ipsum & Episcopatus apice sublimandum, & deinceps Martyrio consumandum signis apud Monachos vsitatis euidenter edocuit. Quo facto ab oculis eius euanuit.

f. vii. monitaneum.
Luc. 19.

Matth. 18.

Ea tempestate apud IVVAVVVM Monasterij sancti PETRI Abbatem diutinæ ægritudinis ita confecit molestia, vt nomine officij fungentem administrationis officium penitus feriantem relinqueret. Quocirca Euangelicam pertimescens sententiam: Cui plus committitur, plus ab eo exigitur, nec infirmitati fati confidens, ad excusandas excusationes in iudicio, prudenti humilitate, & humili prudentia onus recusare, cuius opus excusare in tantum foret, fatius duxit. Audiens igitur Reuerendissimum, & verè Apostolicum virum GEBHARDVM, in diebus illis sanctæ Salisburgensis Ecclesiæ Archiepiscopum, & Apostolicæ sedis Legatum, id quod in re erat aperuit, & absolui ab officio impossibili institit. Nec inani apud pium, apud misericordem instantia laboratum est, vbi ratio necessitatem, fas innuit veritatem. Quod non mortua vita fuit. Absolutionem ergo obtinuit, & in locum illius diuina ordinatione, & libera fratrum electione de ALTENSI monasterio ascitus est venerabilis TYEMO, genere, industria, conuersatione, atque scientia clarissimus. Tum inuestitus ab eximio Episcopo suo GEBHARDO, iniuncto operi, omni inuigilauit instantia, omnia bona & sancta factis amplius, quàm verbis secundum regulæ scita ingerens, inculcans, indulcans.

Luc. 12.

f. Alient

Per idem tempus nauicula PETRI, quasi dormiente interim IESV, tempestatum procella propemodum mergens vexabat, omnesque veritatem & fidem beato PETRO seruantes, eiusque Vicario tunc Apostolicæ sedis Præsuli

GREGO.

GREGORIO septimo, aut in vndas mortis, dirum fremens ac feruens salutem trahebat, aut in longum exilium patria, honoribus, rebus, extorres iactabat. Inter quos GEBHARDVS Archiepiscopus singularis proreta, & principalis columna, cui inniteretur nutans & languens: paulum etiam adhuc spirans mater Ecclesia, ab impijs fauoribus HEINRICI quarti Imperatoris expellitur, alijsq; Episcopus ipso indignior, quo indignis habitus dignior, regia authoritate & inuestitura intruditur verius, quam intitulatur, executione pro benedictione potitur. Cuius conuentu venerandus & circumspectus Abbas TYEMO impiari formidans, ne communicaret peccatis alienis, concessit in SVEVIAM, ardore sancta monasteria visendi HIRSAVVENSE, atque SCHAPHVSENSE, quorum vtrumque tunc temporis tantæ distractionis fulgore enituit, vt passim quaquaversum relucens, ceteruas fidelium lumine suo attraheret, & dulcis theoria disciplinis in schola spirituali adprimè imbueret. In alterum horum, id est, HIRSAVVENSE, cuius etiam * Augustinus nomen mansit ac manet, totis animis vir DEI se recipit, priuatimque in scientia, conuersatione & communione fratribus gerens, in fausti temporis exitum operiebatur, degens in illis quasi vnus ex illis. Post exactum inibi hoc modo triennium, errantis patriæ labyrinthum, sui que regiminis locum repetere cœpit. Prædictus inuasor Episcopi sperans arundinem vento agitatum, ad suam peruersitatem inclinare velle, aut inclinari posse delusum animum, erigitur, exhilaratur, dilatatur, blandiens simulatione, satagens beneficijs, indulgens honoribus. Sed in acta re vir DEI contagionem lepræ eius pertimescens, in iunctam heremum sese collegit, vbi ADMONTENSE cœnobium fertur subisse, à præfato GEBHARDO Episcopo nuper fundatum, non sine diuino oraculo. Quod qualiter factum sit, & situm loci, quomodo res obtulit, breuiter pandere ignorantibus libuit. Locus ille inter montana BAVARIÆ, iuxta ANSIM fluuium situs est, aditum difficilem viantibus præbet, adeo ipsa natura munitus per gyrum, vt altissimorum ambitu cœlum proximè dicas circummuratum. Prospectus in montes, aut sursum versus non est. Hoc monasticæ conclusioni, præstruente natura, idoneum, hoc vnum de cæteris, quare locus à strenuis longè lateque amatur, expetitur, ab alijs horretur, fugitur. Necesse est fortia diuersas virtutes aut prouocare, aut reuocare. In hoc ergò loco Monasterium beatus Præful fundare desiderans, dum esset ibi constitutus, quia fiscus Episcopalis erat, triduum continuum perstitit, non manducans neq; bibens, adeo æstuans discerpebatur cogitationibus suis, dum quod definiret, eligere non poterat. Mulcebat partim facies loci, quod inuius conuictui hominum tunc nullius idoneæ rei materiam in venis montium negaret; angebat è contra non carpento, neque * trabea, verum solis fragmentarijs necessaria posse inferri. His distrahentibus animum, postridie etiam dum cunctanti, subito surdus & mutus quidam in medio exurgens, diuino nutu coram omnibus hæc verba eleganter in Teutonico concinnauit Episcopo, inquiring. Tu debes inchoare, DEVS debet consummare. Qui homo nec postea, nec ante vllas edidit voces, donec post multos annos in depositione ipsius Episcopi, ad sepulchrum eius pleniter aurium & linguæ restitutus est officio. Mirantur utique vniuersi, studium & gaudium replent Episcopum. Mox quasi diuinitus accepto oraculo intrepidamente, pronissimo studio monasterium cœpit construere, sacris vestibus, & marmore copioso ornare, re ditibus ditare. Porro successores eius, videlicet ipse TYEMO, cui hic stilus famulatur, deinde CHYNRADVS, vir magnæ authoritatis, ac potens in opere & sermone, familiari conuictu locum colentes, quantum supererogauerint, breuiter dici non potest, habet DEVS maiora retribuere illis. Huius CHYNRADI temporibus, nostra iam maiora qua-

generations

*

f. traba

Hinc patet
auctorem
& Tyemoni
fuisse
quasi

ANO

si nouum & melius intuitum accipiens locus, tum varijs modis, tam principali-
ter fama gloria, obseruantiarum rigore, nobilissima monachorum atq; sororū
multitudine, nescio an super omnia Teutonicæ terræ Monasteria non inualue-
rit. In hoc itaq; cœnobium Iuuauensis Abbas sese interim recipere opportunum
perspexit. Non multo post inuictus Christi athleta GEBHARDVS exacto felicis
agonis cursu, ad palmam supernam vocatus XVI. K. * & ultra naturæ concessit *
sepulchrumque apud ADMONTENSE Cœnobium, ipso die depositionis sur-
dum & mutū quem prædiximus, ad sepulchrum propriū curauit, quo primo
alijque deinceps miraculis viuere se in regnis cœlestibus testatur. *lin. in om. o. g. i.*

Verum proh dolor iisdem diebus, vt ait olim quidam, per dita damnato no-
cuerunt tempora mundo. Etenim mala abundabant in terra. De quibus omni-
bus vt aceamus, quem viuenti Gebhardo superpositum ante reuoluimus, arrepto
tempore quasi vacuā sedem occupare post eum liberius cepit. Quod videntes,
ad quos pertinebat, in eum prout res monebat, consiliū, ordinare dignū guber-
natorē matri Ecclesiæ. In partes primo discedunt, vt in tali negotio assolet, vt
cuiusq; natura & mores erant, alij benè, alij secus consulentes. Vnusquisq; in suo
sensu mox abundat. A spiritualibus & diuino sensu super ceteros homines vi-
gentibus venerabilis TYEMO, dictante id eis spiritu sancto, honestissima suffraga-
tionē vocatur Episcopus; alij quendā ADALBERONEM, Frisingensis Ecclesiæ De-
canū asciscunt antistitem. At supernus arbiter medium se partibus inrer ponens,
qualiter huius posterioris electionem approbarit, celeris animaduersionis sorte
aperuit. Dies enim colloquio decernitur, vt exhibita electi vtriusq; præsentia,
in vnum ex his quoquo pacto ab omnibus consentiretur. Conueniunt eo Pata-
uiensis Episc. Altmanus Apostolica sedis legatus, dux, comites, simul de vtroq;
ordine grandis Ecclesia. Quo dum simul nauigio prædictus Decanus pergeret,
medio amne sub oculis admirantiū pauentiumq; inmergitur, taleq; omnis con-
trouersia compendium Iudicis DEI sortitur. Continue enim concordatis parti-
bus ab vniuersis quasi diuinitus declaratus TYEMO in Cathedrā Pontificalem *
laudatur, consecratur, omniq; plenitudine metropolitani iuris firmatur. Satis *f. lemaris*
agebat pro principatu suo ipse Phylochristus, quantū in ipso fuit, prouidens bo-
na, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Verum omnes qui piè
volunt viuere in Christo Iesu, persecutionem patiuntur. Tredecim namq; annis, *z. Tim. 3.*
quibus præfuit, bellis, obsidione, gladijs, captiuitate, omnia extrema perpresso,
instar beatissimi Athanasij Alexandrini Episcopi nunquam penè liberū corpus,
ne dum libera authoritas fuit. Grauis eadem res, eadem causa, quæ & prædeces-
sorem suū vrgebat. Diuisum enim inter se ea tempestate regnum, & sumū sa-
cerdotium, diuisa cum his iniustitia atq; iustitia, fasq; nefasque, mediam inter se
Ecclesiam trahebant, conuulsam & dilaceratam variè, alijs alij morem geren-
tibus. Planè cum pluribus * diu moris consiliū factum, hic Præsul in reueren-
tia & obedientia sanctæ Romanæ sedis permansit, vsq; ad finem fidelis. Propte-
rea præ participibus suis, hæc omnia, quæ præmissimus mala, eum apprehen-
derunt. Denique & æmulam sedem contra eum tenebat ille ipse, quem, ei
superpositum viuente GEBHARDO ante latius docuimus, spectabilis planè
persona, & tantæ dignitati idonea, nisi aliunde quam per ostium ascendens,
teste veritate, fur esset & latro. BERTHOLDVS hic erat, infelicitatis suæ satis
notus elogio, cuius intrusit, magis verò HEINRICI quarti Imperatoris, qui per
Italiam & Alemanniam, heu totius mali materia videbatur & forma, huius ini-
qui conspiratores eo vsque venerabilem virum persequendo deducti sunt, vt
grege factō bellum adorientes, sanguinem eius quam omnia mallent. Aderatis
per se eum quibus poterat copijs, pugnatum est à duobus propinquis suis æque

nobilibus atque magnificis viris, quos adiuuabant sanctæ Ecclesiæ ministeriales, plena fide, igneo studio, si quando diuina voluntas annueret Ecclesiam ab inuasoribus eripi, iniurias ultum iri. At verò placet sapientiæ Dei electos proprios, hic interim premi à reprobis. Vincitur ab aduersa parte acies Præsulis; fusi sui partim, alij fugati; spolia direpta, simul cum pallio suo, intactus ipse fugauit. Non multo post cum per THAVRVM montem in Carinthiam iter legeret, ecce VDALRICVS Comes partium Cesaris, dum vult malam virtutem seculari factura narrare, ausus est manum sacrilegam mittere in Christum Domini, & in ipso monte nil minus suspicantem circumuenit Dominum suum, & cepit. Nul- lum genus tormentarum, quod tempore, quod miserum esset, in ea captiuitate per quinquennium expertus non est. De quibus singularim sperem differere, incertum habeo, piget magis, an pudet. Nam & maximus locorum Episcopis subiaccntium scilicet PRISACENSIS, vti cum ipso antistite, vel deleteretur funditus, vel in fiscum publicum redigeretur, quinquennali obsidione tentatus est atque vexatus. Affuit loco quoddam diuinum præsidium, ne per tantum temporis subijci possit. Cumque inceptum tardius procederet, Reuerendum Pontificem cum prædictis cognatis eò deducentes, primitus cum ligauerat, pro- pudor, ad machinam extractam, quam vulgò mangonam appellant. Non sint, inquit, manus nostræ super eum, sed manus oppidanorum, vt occidatur. Verum quia nequitiam inaniter tantum flagitij intenderant. Agnouerunt enim oues pastorem suum. Tum proximos eius, quos supra cum eò captos adduxe- rant ante ora statuentes, subinter minatè optionem dederunt, aut loco mox tradito obsidionem soluere, aut imminenti gladio cognata colla exponere. Res- ponders Episcopus: Res Ecclesiæ sunt, res sunt RVDBERTI, de quibus agitur, quas in cautionem meam tutandas ad tempus, & fideliter dispensandas suscepi. Non mihi contingat earum distractione, fluxum & fragilem vitam, seu cognatorum, seu meam suspendere. Non facio animam meam pretiosiore quam fidem. Innocenter hi itaque capite truncati sunt. Quod in pectus antistitis alto dolore ascendit, dixitque obsidionis principibus, VDALRICO scilicet Comiti, quem ante- latis commemorauimus, cum germanis suis duobus. Quomodo, in- quit, viros justos, & sine querela pro Ecclesiæ tantum defensione interemistis? Maledicti eritis super terram, nec peccatum vestrum à facie Domini delebitur, sed in sceleres ex hoc in reliquum, & decrecentes viuetis, donec dignas ani- mas inferno reddatis, æterno igni pascendas. Perhiberi vsque hodie solet om- nium provincialium fame, scelestos Comites nunquam prosperatos, in ad- uersis dedecore vitam, in arumnis duram mortem luisse, juxta vtri DEI sen- tentiam. Qui ab eisdem post hæc in aliam munitionem translatus, militi cui- dam deputatur custodiendus, vbi pro regno Dei & iustitia eius, tam dura anga- ria, quam diutina agonizabat.

Iamque multum temporis fluxerat, nec flecti à recitudine statuti sui tenax animus quibat. Quare cædium Cesarianis faciente, gladio finiendum decreuerunt. Ad quod piaculum custos pro se alium militem conducere ma- luit, quali per alterum ipse rem agens, immunior foret. Sed mentita est iniqui- tas sibi. Spiculator ergo ingrediens, vbi fortis agonista DEI feruabatur, rem pri- us, pro qua venit, aperit. Respondit intrepidus Episcopus: Domini voluntas fiat. Surgensque dicto symbolo cum oratione procubuit, cervicem super li- gnum extendit. Accedens licet totis viribus fulmineum ensẽm adegit, sacram verò cervicem, ac si ferrum ac lapidem secare non potuit; Tantum sum- ma cutis, vix tenuem velut lineam ictus, & quod solum ictus agnosceretur, accepit,

accepit, quod signum ulterius obduci, quam diu in corpore vixit non potuit. Relinquere per hoc voluit omnibus auditis Dei omnipotentia, & suae virtutis indicium, & humani flagitij. Quo semel cepto minister diaboli frustratum iētum suum imputans, quod negligenter fecisset, denuò cum cura & enixius ferire parabat. Age, cernere erat vim viribus exire conantem. Tum in altum vibrans gladium, ut ab alto grauiori ingereretur in gulam, trabem super verticem, dum non prouideret, valido prius ictu signauit, erat enim in aestuario, fractusque continuò ensis in partes dissiliit. Indicium fuit Pontifici, quod nondum venerat hora eius. Non in tenebris, neque sub tecto, verum inter confertissimos hostes apud Corozaim triumphus illum manebat. Equidem & armiger sathana casu credens rem factam, sed manifestam Dei manum expauescens, tum virtute, tum autoritate viri permotus, flexit animum suum, & eiusmodi preces effundit, coram sancto prostratus: Confiteor pater Domine, omnipotenti Deo; quia infelix ego homo peccaui multipliciter, in sanctum & honorabile caput tuum, non vniformiter: sed per illum, qui te saluauit, obtestor & flagito, ut veniam rei indulgeas per tuam clementiam. Ad hæc tam pia facilitate quam prudenti discretionem in hunc modum respondisse Episcopum accepimus: Quoniam poenitet delicti in nos admissi, ex parte mea corde tenus illud indulgeo; si quid verò in DEVM perinde constat flagitiose commissum, notum à seculo est Domino opus suum, quod reddere oporteat. De hoc aliter videas conuenit. Sed jam dicta etiam atque etiam mente versantibus, quam prudenter in re vna eademque inter nostram discreuit & Dei iustitiam, certo certius erit. Etenim accipere iniuriam, reddere bona pro malis, iustitia Christiana est, aut sine effectu est. Per se homo, vel ex sui parte ignoscat gratuito, neglectum iri apud conditorem impia causa non poterit. Noluit ergo verus doctor, quæ vera, quæ sana, non etiam reo huic innotescere; quod suum erat fecit ei, & egressus est homo. Nec defuerunt inter hæc monstra quam plurimi longè lateque, qui miserandos casus antistitis profunde dolentes, subueniendi animos avidos gererent, sed horum alios jus factionis, alios alia impedimenta repulerant. Principes conducere potuissent, sed eos partim similibus ærumna ipsidem de causis vexabat, alij cum Rege talia faciente Principes erant. Pauperes contra violentiam assisterent? sed pauperes erant. Paupertas indiga opis, inops auxilij est. Patrem Apostolicum appellassent? sed hoc exemplum calamitatis, his tempestatibus erat, proscribebatur, cadebatur, exterminabatur, humnarum rerum spectaculum præbens. Adco implacita urgebant, & deformia tempora.

Attamen fuit secundum genus seculi honesto loco natus quidam religiosus ex illis, qui apud Canonicos & Monachos exteriores fratres in cappa vocantur, cuius scema ordinis & habitus is etiam NORICÆ regioni omnium primus intulisse narratur. Equidem ab Abbate HIRSAVVENSIS Reuerendissimo Willihalmo per idem tempus humili officio, humili institutione illud genus ortum susceperat. Prædicti autem fratris * CHVNRAVVS ferebatur. * *homen* Hic solus dignus inuentus est, cui præstaret in fructum perennem omnipotens, liberare famulum suum de manu potentis. Et opportunam rem videns, quia pecuniæ obediunt omnia, sumptibus componere negotium parat. Itaque inter cognatos & notos communes collatione facta, militem custodem 40. * corrupit, & præfulem de captiuitate saluum secum abduxit: * *talens* Erat autem vir DEI etiam ingenti fortitudine præditus, adeò ut militem cum omnibus armis de ponte fluminis vna manu sustolleret & sine onere pendulum in aëre palpitantemq; teneret. Et ut breuiter concludamus, omni gratia,

omnibus bonis, super alios mortales insignis enituit, præter pacem mundi, si benè hæc dicenda pax est. Verum ipsa media est, nec fugere omnes bonos, nec omnes amplecti videtur, quam nemo bonus benè vnquam concupiuit, dum premere magis bonitatem nonnunquam consuevit. Quantum verò ad præsens attinet, Werra, sanguis, iniquitas sic tempora illa fœdauit, vt quietum nihil, tranquillum nil merito esse posset; pacem verò bonis fore nec saltim deceret, vnde minus mirandum de nostro antistite. Qui post captiuitatem, vt dixi, solutam, in terrâ sua iam fructum suum non sperans, in Sueuiam se contulit, & cum venerabili GEBHARDO Constantiensi Episcopo tempus redimens, sanctis & DEO seruientium monasterijs, quæ in circuitu erant, quam commansionem indulfit.

Secundus autem venerat annus post eum, quo sancta ciuitas Hierusalem de subiugo gentium ceruicem crexerat, nec dum tamen, aut bella omnia pacata, aut armis parta pax & securitas fuerat. Initium illud misericordiæ stillauit DEVS, sub Duce GOTFRIDO, qui cum alijs quos idem Spiritus repleuerat, primoribus 70. millia expeditorum adduxerat, acceptaque victoria, Rex Hierusalem creatus ex sententia omnium & vnctus est. Horum opus adiuuare pro nomine Christi conflagrauerunt ex Almania, Bauari, Sueui, tam proceres nonnulli, quàm populares, tradentes in hoc mundo animas suas, vt in resurrectione vitæ sumerent eas. Caput horum & sydus vt ita dicam, quo cuncti regerentur per mare, sacer TYEMO factus, simul cum Duce WELFONE Hierosolomitana peregrinationis iter inuadit, præsertim quia non fructus in agricultura sua, sed fœda omnia euenerant atque acerba. Sic mala res, peior spes, procul & vsque in Sueuiam cultorem de vinea sua eiecerat. Veniunt ergo cum eo omnes constantes corde, vsque ad terram repromissionis; cum subito antequam sanctam urbem attingerent, innumera Ethnicorum multitudine circumfusi, & constricti sunt. Etenim in ciuitate Corozaim tres fratres principabantur, scilicet DIOCLETIANO paganiore, DECIO tyranniore, qui aduentu nostrorum comperto, antequam quidem pro recenti amissione Hierusalem & victoria Christi nimium venenum vix continentes, & tunc euomere totum in peregrinos auentes, instructi pro * tempore copijs quàm maximis intentissime obuiam ruunt. * Cernens vim, viribus exisse pugnantem. Hinc late strage nostrorum facta, paucis elapsis quo ad desiderata loca tantum peruenerunt, reliquos omnes in captiuitatem duxerunt.

Dux Welfo apud Paphum seculo excesserat. Episcopus autem inter eos Christianos, permittente Deo, qui capi propter nos & ipse non reuicit, capitur, trahitur; nec repugnauit, sed indignos pedes ferrea boga religatus subigitur. Eo quippe modo quoquo versum, illic pagani Christianos, Christiani paganos, victos angariare ad seruitia quotidiana consueverunt, ligna, lapides, aquam de procul baiulare. Cumque postmodum inter se prædicti fratres diuiderent spoliarum & hominum, præcipuus ipsorum proprio Episcopum peculio vendicans, venundare quasi vile mancipium cum alijs venalibus statuit, infelici mercimonio suum cupiens larcinare saccellum. Veruntamen conceptui Christicolæ, qui initia felicia, & ordinem viri minimè nesciebant, omni reuerentia nihil remissum, nihil tardum obsequentes agebant, vt patrem obibant, vt sancto humiliabantur.

Nec latuit paganos quid agitur, inspectant, quæ persona, aut quid intra suos fuisset, nostros sciscitantur. Respondetur, conditione illustrem, vita

vita purissimum, dignitate Episcopum esse. Hi venientes Regi suo, quæ audierant, intimare non differunt. Ille accersire Pontificem, & suis aspectibus assisti præcepit. Quem huiusmodi alloquio adorsus est: Quis es? aut cuius artis peritus? Ad hæc Episcopum talibus verbis locutam accepimus: DEO meo largiente diuersarum quidem artium disciplinam profiteor, sed præcipue vt sapiens architectus fundamentum fidei firmiter in cordibus hominum ponere scio, super quod si quis bona opera ædificauerit, neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus subruent hominem fundatum supra petram, quæ est CHRISTVS. Clericum autem se & Prædicatorem figurabat. Respondit ei Rex: De ædificio huiusmodi nihil mea interest, sed tabulæ artem si nosti, seu pictoriam, vel aliquid tale, nostræ vtilitati accommoda. Si artificem, inquit, nosse desideras, optime vetusta renouare & scio & possum. Ille non capiens quæ Dei sunt, cum indignatione respondit: Quid ambagibus garrulis circumscribendo lacesis? Ait ad eum Episcopus: Verè, vt dixi, nutantia & vetera renouandi disciplinam accepi, quia legem veterem in nouam Christo Deo meo auctore commutare noui; insuper & operatorias artes, quas quaris, scilicet aurariam & huiusmodi, omnes profiteor. His auditis in gaudium magnum, & vocem erumpens ait Rex: Gratias dijs nostris vberimas ago, quod seruum cunctis vsibus idoneum dignati sunt destinare, & conuersus ad Episcopum, Age nunc artificum, optime, inquit, da operam, DEVM meum manus truncatum, aut noua effigie ex integro, aut nouis manibus restaurare, vt propitium diuina prouidentia. * pensus tuo beneficii mereamur sentire. At ille gentilem inter se, & miserans & irridens errorem ait: Iube Deum truncum huc afferri ad me. Accelerant seruientes Regi, & ecce inter manus præsentatur laruale simulachrum, verè laruale, cuius alia forma exterius, alius habitator interius, scilicet Diabolus, quem in eodem demens vitio paganorum, diuino adorabat ritu, & coluit. Intuitu eo, subiunxit Episcopus: Malleo inquit, opus est; ni fallor, emendare potero Deum vestrum. Credunt deludenti, gratulantur, malleus grandis defertur, sicut præcepit. Quem manu arripiens, accessit ad simulachrum. Cumque stetit super illud, hoc sermone exorsus est: Immunde spiritus, qui in ista effigie habitas, ad deludendos miseris homines, qui non credunt DEVM in vnum & verum, & loquens & seducens, sicut per serpentem seduxisti Euam, tibi præcipio in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, vt de omnibus quæ voluero, accipias verba & reddas. Confestim verba contulit ad diuini nominis obstinationem diabolus. Cumque diutius fermocinarentur, dæmon in Christum, quendam blasphemiam proferre ausus est, quam concussans aures vir DEI sustinere contumaciam noluit, sed blasphemum monstrum insiliens soletenus illud prostrauit, & malleo, quem manu tenebat, cum vires etiam bonus furor incitasset, particulatim ingentem statuam, DEI virtute in breui comminuit. Quid plura? videntes pagani qui circumstabant, rem gestam, mutuò semet hortari, & quadam quasi frenesi capti, sacrilegum clamitare cœperunt, & impetu facto in eum nil aliud mox, quam nece mortis vindictam anhelauerunt. Verum Rex alijs insanis ipse insanior, peiori consilio suspendere interim lethi celeritatem malebat, & prolocutus est dicens, Nolo herede, nolo vno, sed multimodis tormentis contumacem laniatum finire. Per me insuper id nec volo, nec possum, par est Deos consulere, eorumq; placito & posteris digna decernere. Vinculis ferreis interim & carceri infernali damnetur. Amplectuntur sententiam iniqui satellites, fitque vti ille censuerat, & catenatus ad carcerem Præsul importunè impellitur.

Ibat autem exultans & laudans DEVM in hymnis & canticis, agonemq; suum omnipotenti DEO commendans. Rex autem contrito simulachro, nesciens diabolum suum vnde viuere requireret, ad aliud vicinum idolum statim missos suos cum hostijs direxit, dans in mandatis vti sacrificantes velociter, de agendis consulta reserrent. Sed quemadmodum dispensatione diuina beato Iob olim Sathan volentissimus quidem in facultate, & in carne eius pugnam inflixit, sed nolentissimus de pugna occasionem in cæteris præbuit gloria, pari modo nec aduersarius noster diabolus, dictare potuit, quot, quibusue modis homo DEI laniatus enecaretur, non autem prouidit quem fructum patienti pro constantia operaretur. Nobis satis constat, hæc sicut & præcedentia ideo cuncta fieri in eum permilla, quatenus titulis eius, nec martyrij triumphus deesset, & conceptiuis Christianis robur eius æmulatione accresceret. Sacrificantibus ergo ministris Regis, & consultantibus, dæmon articulata voce emugire auditus est dicens: Licet meo fratre & Collega amisso, miserijs cuius deiectus, vix edere voces sufficio. Quid dignum super temeritate consulam, aut quæ pœna respondebit tanti sceleris reo? Illi non satis eueniet, quicquid eueniet. Itæ ergo, domino vestro meis verbis dicentes, vt flagellatum primò, sacrilegum in spaciousum pertrahi campum præcipiat, ibique cum sacrilegium corrigendo, dominum vestrum reparare, numina simul adorare noluerit, varijs & sæuissimis actis pœnis de viuentibus auferatur. Ad hoc verò spectaculum omnis globus Christianorum, velit nolit conueniat, vt eius pœna magistra, cultum diis terror, reuerentia dominis timorem incutiat. Accepto huiusmodi oraculo ex sententia animi sui, Rex alacer & lætabundus, cuncta vti doctus erat, mandauit effectui.

Soler verò nefanda confici arte vnguenti quædam species, contusa viperæ ac lacertæ aruina cum alijs eiusmodi bestijs, eoque vnguento impij homines ad pessima opera, pagani verò ad supplicia nostrorum vti consueuerunt. Talis enim naturæ est, vt oblitam cutem de super ossibus & carne statim auellat. Hæc ergo letifera specie contra sanctum die postera efferati, primo soleam inde perliuere: quam baculo appendentes, nudum præ se Martyrem super asino in campum agebant, infectaque tali solea verberantes, cutem corporis, vbicunque tacta fuisset, detrahebant. Sic in campum agitur venerabilis Episcopus, & in eundo ad DEVM ex imo corde huiusmodi preces effudit: Domine IESV Christe, qui pro nobis passus es, nobis relinquens exemplum, cui seruo ab infantia mea, cum sis iustitia & veritas: pro te omnibus ærumnarum generibus, vsque in exilium deueni, & ecce ad mortem pertrahor, vt compleam ea, quæ defunt passionum tuarum in corpore meo. Hic dies autem victoris, omnesque calamitates sceliciter consummabit, aut victo perpetuæ miseræ initium cumulabit. Præsta ergo seruo tuo viriliter agere, ne timeam tyrannum hunc, & quæ ab eo inferuntur tormenta, fortiterque pro te sanguinem fundens, liber deinde à peccatis, & doloribus, tecum exultem in sæcula.

Cumque ad aream certaminis venisset, iubentur spectatum adesse omnes nostræ professionis, & in modum circuli authorem suum circumstare, vt de propè videntes, & audientes recogitent & timeant, & exemplo disciplinam accipiant. Leuatur impio regi tribunal in medio campi, adsunt prospectum cum omnibus oppidanis funesti satellites, & de proximis castellis magna frequentia. Iudicium sedit tyrannus, & iussit exhiberi Episcopum. Quem intrepidum & alacri vultu accedentem vt vidit, hoc sermone adorsus est: Tu es ille contumax qui in DEVM meum mittere manus impias non timuisti, nec nostri respectum, nec Deorum reuerentiam habere voluisti? Respondit Episcopus: Turpis est Deus

Deus & sine deitatis virtute, qui conteri potuit, prohibere non potuit. At non est reuera lignum Deus, sed miromodo rationabiles homines sine ratione sunt, sine cerebro, & veri frenetici, qui nesciunt qui dicant vel faciant, qui de rebus putant, contra quam est, DEO s fore lapides ligna, Vulcanum claudum, Iouem (vt ex pressè loquar) ipsum scelus & crimen mundi abominandum, & cetera risu digna. Ego autem vnum Dominum habeo, vnum Regem cœlis atq; terris imperantem, visibilem & inuisibilem creatorem, hunc adoro, huic deseruio, à quo, donec superest in me halitus, auelli non poterò. Dixit ei Rex: Deponè miser insaniam tuam & audaciam, quia nisi acquiescens deos adoraueris, Christus tuus te saluare non poterit de pœnis paratis.

At ille non respondit ei verbum, sciens studio secus viam semem non esse perdeadum, quod diabolus tollit de corde, ne fidem fructificet. Tunc Rex imperans militibus ait: Accedite nunc, omniumque digitorum vtriusque manus, sammos, articulos secantes præcidite. Initium dolorum, hoc factumque est ita. Deinde Rex funestus dixit Episcopo: Ad huc per te tibi consulere expedit, vt sacrificans reliqua mortium superuadas, & vitam reserues. Respondit Episcopus: Tua doctrina non est tua, sed diaboli, opera eius non habeo, per me salubria sapio. Qui enim vitam Christo offenso volet seruare, hoc est planè perdere illam.

Ad hæc tyrannus commotior militibus suis, etiam iniunxit partes digitorum omnium, quæ sequuntur supremos articulos truncare atrociter. Placet pertinacem pertinaciter per singula membra concidi, tegerunt vt iusserat, omnique flexura digitorum sensim resecta, tum ipsas manus, postremò brachia detruuncantes insulauerunt. Tunc omnes nostræ professionis tam captiui, quam incolæ regionis, mos enim in partibus illis obrinuit Christianos complures, cum pacis conditione inter paganos pariter habitare, pariter negotiari, qui euncti spectaculo horrendo astantes, quod solum poterant, questibus & lachrymarum vndis modum exierant. Ad quos in ipsis doloribus Martyr conuersus, blanda consolatione allocutus est dicens: Nolite boni commilitones, & ciues Hierusalem supernæ, si fidem vsque ad finem vitæ teneatis, nolite super me flere, nolite non dolendum dolere; ipse enim ego tamen corpore in presentiarum deficiens, sublimiter spei robore gaudeo, quem eleuandum iam iam ab imis ad superos per gratiam Christi confido. In quo magis etiam gloriæ nostræ congaudere vos decet, simul & gratias agere DEO, qui vestris diebus, vestris finibus me suam eligere dignatus est in hostiam suauitatis, vobis in formam beati certaminis. Eniti cum omni virtute post obitum meum vos hortor ac moneo, vt fide inuicta, conuersatione perfecta, gentibus irreprehensibiles, Christo accepti perstetis; & si paupertas, pressuræ, exilium, imminet, meminertis vos in manibus palmam, regnum, gloriam portare. DEVS remunerator ea omnia victoribus præmia posuit. Quanta cuique fuerit virtus in vita, tantum erit receptus in præmio. Sæuiat tyrannus quoad potest, moriar, mors vltima linearerum. Alia vita, alia gloria subsequetur. Talia perstabat memorans fixusque manebat in agone felici. Quo iussu, ad pedes secandos iussit Rex imperius conuerti carnifices. Iamque per ordinem iunctura, ab iunctura sensim decisa, tunc demum ipsa crura detruncare insanientes cœperunt. Quid amplius facias ô infatigabilis semper crudelitas? Cur beatus Præsul iam iam spectaculo fœdo, miserabili, horroris pleno, nonne quod insanis mentibus semper crudelitas sua uis, impietas iocunda, sanguis voluptas, sæuitia stimulus est? Rex enim scelestissimus sanguinem bibens, in siti sanguinis permanebat, & similis hydræ illi famosa, cui numerosa capita pro vno surgebant, sic cepta semel rabie

creſcebat magis ac magis, non minuebatur. Iuſſit denique poſt prædicta omnia ſancti Epifcopi umbilicum ferro aperiri, & inteſtina illius inde inhumaniter extrahere, & extracta circa lignum, vti fila qualibet tenuata in fuſum glomerari. Cumque diu ſancta viſcera tali modo extraherentur, dolorum extrema vitalia cordis pulſauit. Iamque in vltimo ſpiritu conſtitutus, ſuſpiria quanta poterat, oculosque in morte natantes, ſuſum eleuans ait: In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum. Quæ verba ſimul cum vita finiens, beatum ſpiritum reddidit. Verè bono certamine certato, curſu conſummato, fide ſeruata, re-poſitam ſcilicet coronam iuſtitia Dominus reddidit in die illo, quemadmodum ſubiecto probatur indicio.

*Hinc patet
fides Au-
thorem
ſuſſe a-
quarum.*

Quidam namque Chriſtianorum, qui omnem poſtea eius paſſionis hifto-riam, noſtris partibus retexuit, teſtabatur, ſe ſub ipſa hora tranſitus martyris de corpore vidiffe angelicum chorum cum hymnis cæleſtibus venientem, & aſſumptam animam ad ſuperos cum exultatione viſibiliter ferentem. Vbi quanta gloria triumphans communi ſuper cæleſtium ſpirituum fauore ſuſcepta ſit, in corpore etiam extincto ſuper terram declarare diuinitus voluit. Particulas quippe membrorum negligenter hinc inde diſiectas, decreuit barbarica ſæui-ria, equorum pedibus conculcandas proijcere, ne, quod futurum erat, ſic cum deuotio Chriſtiana poſſet Martyrem facere. Accedentes ergo & tollere vbiuis ſparſa nitentes, quod mirum dictum eſt, nec minimum aliquid eorum valebant, quamlibet multi, à terra mouere. Pondus ſanctitatis motibus grauiora membra reddebat, magnitudo meritorum maiorum erat, quam vt ferret iniuriam, quæ honoris digna, quæ obſequij exigens. Multa cura, multisque modis opus tentatur, fruſtra inceptum Deo reſiſtente oſtenditur. Neque enim vltra ca-num quilibet aut auium, ſeu beſtia de ſaltu accedere propius, & contingere de corpore ſacro præſumpſit. Mirati omnes tum demum quid, cui, feciſſent; ponere ſuper cor, & pauere cœperunt. Super omnes ipſe Rex quid ageret du-bius, quod uè conſilium caperet, vultu, colore, motu corporis pariter & animo varius agitabatur. Ad vicinum tandem idolum, MACHMIT nuncupatum, quod & ſuprà conſuluerat, miſit properè, qui acta indicantes, oraculum, quin totis de agendis referrent. Quibus dæmonem hoc modo locutum accepimus: Fateor magnus eſt, & fortis potentia DEVS Chriſtianorum, qui præſtat dili-gentibus ſe omnia cooperari in bonum. Ecce quem morti atroci addiximus, quia fidelis in modico perſiſtit, ſuper omnia bona domini ſui conſtitutus eſt. Sua patientia, crudelitate noſtra, id lucratus eſt viuens, vt in mortuum nihil poſſimus. Veruntamen quoquo pacto de ſuper terra auferatur necelle eſt. Sepeliatur, vel ab ipſis ſua ſectæ hominibus. Nec diutius ſpectetur, ſub aère feris, auiſque vitandis quaſi ſacrum aliquod maximum, vnde gloria contra nos indies creſcat, vnde fama in populos longè lateque ſe por-rigat. Erepto aſpectibus corpore, ſolet ſenſim & mentibus elabi memoria. Permitti ergo partes ſui corporis Chriſtiani cenſemus. Poſtquam loquela ceſſauit dæmonum, reuerſi ab eo legati, quæ audierant, quæque in mandatis ac-ceperant, perferre ad dominum ſuum non differunt. Acquieuit ille placito, & datis dextris ſecuritatatis, cunctos Chriſtiani tituli in vnum confluere, & pa-trem ſuum, vbi vellent, ſepelire præcepit. Quæ creatori gratiarum actio, quanta exultatio, demerſos pios vniuerſorum animos erexerit, nos inſufficientes di-cere, legentium ſenſibus metiendum relinquimus.

Cumque conueniſſet copioſa multitudo noſtrorum, leuantes ſanctiſſima membra Chriſti Martyris, cum hymnis & laudibus deuotiſſimis in Eccleſiam, de portauerunt, tribuſque diebus ac noctibus impendentes excubias, ita demum ipſius

gloriosæ sepulturæ tradiderunt. Continuè autem Christicolæ prouinciales ipsius titulo & nomini, aliam in honore Christi super corpus eius condere cœperunt Ecclesiam magnifico opere, digna amplitudine, augustò decòre, quin à Deo merita eius incontaminata conseruant, vt idolum aliquod introferri aut poni in ea nunquam permittant, aut enim prophanatæ sub ipsis liminibus dæmone exagitante repellitur, aut simulachrum in frustra comminutum, stratus, vt Dagon olim ante arcam deicitur.

Eodem verò die depositionis suæ, ac deinceps multa Deus signa & mirabilia ostendere dignatus est, non solum in Catholicis, verum etiam in ipsis paganis, sicut grandæuo quodam & religioso quodam valde probo referente didicimus, in præsentia suâ cæcorum, claudorum, leproforum, dæmoniacorum totin breui curatos, vt numerum computare, celeritatem verò in oculis testibus credere non possit. Ea propter impensissimi amoris affectu, omnis paganorum grex, Martyrem amplecti non cessat. Urget frequenter obmittentes necessitas, compellunt eos experta pericula. Si quis enim Ethnicorum aliquando aut præsumptuosiorum, aut virtutum eius expertiorum, effringere sepulcrum Martyris, aut violare aliquatenus præsumpserit, sine mora aut spiritu pessimo repletus punicur, aut morte repentina extinguitur. His sæpius comprobatis, tanta dudum reuerentia gentiles cuncti martyrium eius honorant, vt omnes Christianos ad sepulchrum eius de longè vel propè tendentes, in eundo ac redeundo pacis immunitate saluos dimittant. Videat nunc primò ipsa mater Romana pro cuius fide & charitate omnia extrema percurrit, viderit hæc, inquam quæ proprio athleta præmia debeat; sua idem ipsius propria Ecclesia IYVAENSIS in pectoris alta demittat, qui cultus, quòd studium tanti patris ac propugnatoris natalicia deceat, tantò certius, tantò impensius, quantò signis continuis dempta dubietas, commendata merita, addita gloria est. Videri potest non mediocti intus gloria præditus, cuius tanta miracula foris coruscant. Passus est autem egregius Christi Martyr 4. Kalend. Octobris, adiuuante & coronante Domino nostro IESU Christo, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum. AMEN.

Et hinc frides hinc Historis accedit.

Lapsus Auentini. Henrico IV. tribuentis, quodhuius filio Hdnrico V. imputandum est, proum est corrigere. tum ex ipsa Chronologia Casarum; tum ex Ottonis Frisingen. narratis libr. VII. cap. XIV. Neg. verò obliuioni tradenda sunt, ea quæ de hoc ipso Archiepiscopo Chuonrado, Reichersbergense Chronicon commemorat. sub ann. MCXI.

Henricus rex iunior, cum multo Episcoporum, aliorumque Principum comitatu ad urbem Romam tendit ad acceptionem Imperialis coronæ, quam etiam veniens ingreditur præstitis ante iuramentis, ac data fide de pace Romano Pontifici, atque vbi inegrè conseruanda. Iamque ventum erat in medium Ecclesiæ beati Petri, vbi de iustitijs hinc inde conseruandis ac tenore concordie inter sacerdotium & regnum tractare conuenit: cum felix hinc inde prolatis concessum est circumstante confertim coronæ armorum. Proferuntur in medium literæ de parte regni ad Romanum Pontificem directæ, & quæsitum per Cancellarium Domini Papæ à Domino Rege eiusque Cancellario, an eas suas, & à se missas recognoscere.

f. confess.

Cumque responsum ab eis fuisset, etiam eadem in palam literæ lectæ, scilicet promissa Domini regis ad Dominum Papam continentes, similiter & ex parte regis literis, quæ à Domino Papa directæ fuerant, in medium prolatis, responsum est, itemque literæ in publico recitatæ, quæ Domini Papæ ad regem promissa continebant, vt superius paulò dictum est. Dumque promissa eatenus inaudita Episcoporum aures percellerent, cognoscentes se & Ecclesias suas occa-
sione